

ТЕОРІЇ МОТИВАЦІЇ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ. ДОСЛІДЖЕННЯ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ У ВИБОРІ МАЙБУТНЬОЇ ПРОФЕСІЇ

Балан Н. В.

Студентка 5 во курсу бакалавра
Спеціальність 053 Психологія

Керівник: Данілова О. С.

К.психол.н., доцент кафедри практичної та
клінічної психології, ФПСР

Актуальність дослідження. Вивчення мотивації обирання професій студентами вищих навчальних закладів, в даний час набуває особливого значення. Саме в ній висвічуються основні моменти взаємодії індивіда, середовища та суспільства, яке наразі пред'являє до студента вишу специфічні вимоги, необхідність підвищеної самоорганізації та зосередженості, незважаючи на важке психологічне, та фізичне навантаження. Усвідомленість даних вимог, структури своєї професійної мотивації, своїх суб'єктивних якостей, баланс між ними – найбільш суттєві

характеристики особистості, що визначилася. Підготовка професіоналів диктується кардинальними змінами, що відбуваються в українській освіті.

У нелегкий час для країни в суспільстві з'явилися нові цінності – саморозвиток, самоосвіта та самопроекування особистості, що стали основою нової парадигми навчання – особистісно орієнтованої освіти.

Результати отримані в ході дослідження. Емпіричне дослідження проводилось онлайн, серед студентів різних факультетів на базі ОНУ імені І. І. Мечникова. У дослідженні взяли участь 100 студентів (47 чоловічого та 53 жіночої статі), віком від 16 до 20 років; 78 осіб навчаються на бюджетній основі, 22 особи – на платній.

Передбачалося, що сучасні студенти, хоч і навчаються в одному навчальному закладі, але знаходяться у різних обставинах та умовах згідно із системою онлайн навчання, під різним психологічним навантаженням, відрізняються своєю професійною спрямованістю, і ці відмінності пов'язані, в тому числі, з їх особистісними особливостями, деякі з опитуваних знаходяться закордоном, або несе військову службу.

Як метод вивчення мотиваційної спрямованості використовувалася методика "12 факторів мотивації" Ш. Річі, П. Мартіна. Для оцінки особистісних особливостей студентів застосовувалося 16-факторний особистісний опитувальник Р. Б. Кеттелла.

Обробка отриманих даних здійснювалася методами описивної статистики, кластерного аналізу (з використанням техніки Т-критерій Стюдента (для незалежних вибірок).

Таким чином, результати проведеного дослідження показали, що в ієрархії професійних мотивів сучасних студентів вищі позиції займають (у порядку спадання):

- висока заробітна платня,
- матеріальна винагорода;

- орієнтація на цікаву суспільно–корисну роботу;
- прагнення до самовдосконалення;
- завоювання визнання з боку оточуючих.

Узагальнений психологічний портрет молоді студентського віку відрізняють підвищена педантичність, схильність до підозрілості, образливості та конкуренції.

Вони чутливі та вразливі, схильні до самоаналізу, завжди впевнені у собі. Їм притаманні риси радикалізму, причому вони цілком товариські, готові до співпраці, мають достатній рівень розвитку загальних інтелектуальних здібностей та самоконтролю; виявляють помірні риси домінування, у поєднанні з простодушністю та безпосередністю.

Виділено два типи професійних орієнтацій студентів у діяльності.

Орієнтація на **«гармонічну самореалізацію»**, у якій оптимально співвіднесені матеріальна зацікавленість та вищі потреби в особистісному саморозвитку, визначена у чверті студентської вибірки.

Другий тип професійної орієнтації – **на «інструментальні цінності»**, має у своїй основі «гігієнічні фактори», пов'язані з пріоритетом лише фінансової вигоди та комфортом робочої обстановки.

Встановлено, що три чверті студентів, які взяли участь у дослідженні, незалежно від статі, орієнтовані на інструментальні цінності, причому більшість з молодих людей є непрацюючими і навчаються на бюджетній основі.

Студенти з різними професійними орієнтаціями різняться за рівнем розвитку деяких особистісних якостей. Особи, орієнтовані на самореалізацію, товариські, схильні до співпраці та спільної діяльності, дружелюбні та відкриті; легко ставляться до життєвих проблем, швидше приймають рішення і адаптуються до змінних умов. Студентів, орієнтованих на інструментальні цінності, відрізняє настороженість, закритість та індивідуалістичність. Саме ці

особисті якості багато в чому визначають прагматичну орієнтацію молодих людей цієї вікової категорії

Таким чином, отримані у дослідженні дані вказують, що вже в студентський період, ґрутуючись на особистісних особливостях, можна з певною часткою ймовірності оцінити професійну орієнтацію майбутніх молодих спеціалістів. Для більшості студентської молоді, у період навчання професії більш значущими є «гігієнічні чинники», тобто контекст, що забезпечує необхідні умови безпечного існування. Лише у чверті молоді вже на ранніх етапах професіоналізації можна побачити орієнтацію на успіх та самовираження. Зазначимо, що порівнюючи оброблені данні подібних досліджень, які відбувались у довоєнний час з приблизно такими ж групами студентів, виявлено що ієрархія професійних мотивів сучасних студентів залишилась у такому ж порядку. Наступне дослідження, для порівняння проводитимемо будемо у післявоєнний період.

Література

1. Тарнавська Н. П., Пушкар Р. М. Менеджмент: теорія та практика: підручник для вузів. Тернопіль: Карт-бланш, 1997. 478 с.
2. Абрамов В. М., Данюк В. М., Колот А. М. Мотивація і стимулювання праці в умовах переходу до ринку. Одеса: Вид-во ОКФА, 2009. 316 с.
3. Афонін А. А. Основи мотивації праці: організаційно-економічний аспект. Київ.: МЗУУП, 1994. 201 с.
4. Букель А. В., Бойко А. Г. Соціоніка: тайна людських відносин та біоенергетика. Київ: Соборна Україна, 1992. 208 с.
5. Гуленко В. В., Молодцов А. В. Введение в соціоніку: Метод рекомендації. Київ: ВЗУУП, 1991. 296 с.
6. Дмитренко Г. А. Цільовий підхід до управління процесом формування, розвитку і реалізації людських ресурсів в умовах перехідного періоду. Київ: МАУП, 1995. 152 С.
7. Пітер Мартін, Шейла Річі Управління мотивацією. 2004р. 123с